

Wandeling 1

Halte 13: AEL, islamofobie en de 'botsing van culturen'

Vanaf 2000 zal de houding tegenover migranten – bij de publieke opinie maar ook bij het beleid – enkel verstrakken. De aanslagen op de WTC-torens veroorzaken een nieuwe golf van racisme (die zich vooral tegen moslims, dus vaak Turken en Marokkanen) zal richten. Het beleid verstrakt ook: in plaats van 'gelijke rechten' wordt het migrantenbeleid steeds meer een *plichten*verhaal.

Kritiek van de 'allochtonen'...

Vanaf 2000 komt er steeds meer kritiek op het migrantenbeleid. Voor de eerste keer komt dit echter van de allochtonen zélf. Een reeks jonge intellectuelen staat op en begint zich in de media stevig te roeren: Mohamed Talhaoui, Rezzak Cakar, Dyab Abou Jahjah, Tarik Fraih, Ahmed Azzuz,... Het zijn vooral mensen van de tweede en de derde generatie: hier geboren en getogen, maar nog steeds moeten ondervinden dat ze 'EAB's zijn: Eeuwig Andere Burger. Ze nemen het woord voor een generatie die, al hun 'integratiepogingen' ten spijt, blijvend achtergesteld en gediscrimineerd wordt. Ze richten daarbij hun kritiek op racistisch België, maar evenzeer op een falend migratiebeleid.

Ondanks het migrantenbeleid, zo stellen ze, gaat het nog steeds *erg slecht met de allochtonen*. Onder de werklozen bevinden zich veel allochtonen, vooral in de grote steden (Antwerpen: 37%, Gent: 27%, Sint-Niklaas: 27%). 32% van de migranten is werkloos tegenover 5% bij de autochtonen. Werkende allochtonen verdienen nog steeds gemiddeld 10 tot 25% minder dan autochtonen, omdat ze vaak enkel in de slechter betaalde jobs terecht kunnen. Slechts een derde heeft het kunnen maken tot bediende, slechts 2,5 % heeft een job bij de overheid. Onder de allochtone jongeren heeft amper 8% een diploma van het hoger (meestal niet-universitair) onderwijs op zak. Het percentage leerlingen dat al vertraging oploopt tegen het einde van het lager onderwijs ligt 3 tot 4 keer hoger dan bij de Belgische leerlingen; 60% komt later terecht in het beroeps secundair onderwijs (tegenover 22% bij de Belgen).

Ze geven hier vooral het *falend migrantenbeleid* de schuld van. Het Koninklijk Commissariaat voor het Migrantbeleid en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding krijgen het verwijt blanke, paternalistische bastions te zijn, die onmogelijk de belangen van de allochtonen kunnen behartigen. Dat het Centrum zélf mag bepalen wat racisme is en wat niet, noemen ze je reinste kolonialisme, waarmee ook heel wat klachten onder de mat worden geveegd. Zo werden in 1999 slechts 28% van de binnenkomende klachten als racisme beoordeeld, en slechts 6% effectief naar de rechtbank doorverwezen. Het Centrum zou vooral fungeren als 'gewetenssusser' en 'buffer' tussen het beleid en de migranten, dat klachten tegenhoudt en vooral moet dienen om het beleid én de publieke opinie de indruk te geven dat er toch iets gedaan wordt tegen racisme. In werkelijkheid wordt racisme (ook door het beleid) breed gevoed binnen de bevolking, én worden er te weinig stappen gezet om racisme ook effectief strafbaar te maken.

Ook de *integratiecentra* krijgen er van langs. Ook zij zijn paternalistisch en uitsluitend blank, zijn betuttelend en naïef. Ze werken niet structureel aan racisme en achterstelling, maar doen enkel aan symptoombestrijding. De sector doet niets anders dan vergaderen, debatten en vormingen organiseren, maar wil daarmee vooral de eigen job legitimeren. Culturele ontmoetingsmomenten, couscousavonden en dergelijke veranderen niets aan de effectieve achterstelling. Ze sloppen alle middelen op, terwijl de allochtone zelforganisaties – die van onderuit en met de mensen zelf iets aan de situatie wil veranderen – niets of amper geld krijgt.

Politieke participatie vinden ze nog steeds *ondermaats*. Zolang volwaardig migrantenstemrecht nog geen verworven recht is, zal daar niets aan veranderen. De paar allochtonen die in bestaande Belgische partijen opkomen (Fatima Bali, Nahima Lanjri, Mimount Bousakla, Fauzaya Talhoui, Meryem Kacar,...) zijn vooral 'excuus-truzen' of 'alibi-alis', die door de partijen op de lijst worden gezet om allochtone stemmen te ronselen en progressief over te komen, maar die nadien geen politieke macht krijgen of het allochtonenthema niet opnemen. Ze zouden ook enkel politiek verder geraken als ze al een zekere mate van 'assimilatie' vertonen.

De allochtone klachten en frustraties worden radicaal verwoord door de *Arabisch-Europese Liga (AEL)* die in 2000 door de ingeweken Libanees **Dyab Abou Jahjah** in Antwerpen wordt opgericht. In het begin profileert de organisatie zich sterk rond rechtvaardigheid, burgerschap en antiracisme. Ze verzetten zich sterk tegen het 'racisme bij de Antwerpse politie'. Naar het voorbeeld van de Black Panther Party uit de VS van de jaren zeventig richten

Naar aanleiding van het proces tegen de AEL in 2008 schrijft een reeks allochtone intellectuelen de tekst 'Wij behoren tot de AEL-generatie'. Hierin blijven ze, zoals de AEL, de 'gedwongen assimilatie' aankaarten. Ze klagen aan dat ze, zelfs als ze hier geboren zijn, nog steeds als buitenlander worden aanzien:

'(...) De veroordeling van de AEL gaat niet enkel om de veroordeling van een organisatie. Het gaat om de afwijzing van een strijd, een strijd van een generatie die niet langer het lijdend voorwerp wil zijn, noch van haar geschiedenis, noch van haar heden, noch van haar toekomst.

Een generatie die niet langer als een 'te integreren' doelgroep wil worden gezien, die het statuut van 'allochtoon' krachtdadig verwerpt, (...) en het principe van gelijk burgerschap, met behoud van identiteit en achtergrond, opeist en toepast.

Deze generatie is hier en blijft hier. Ze is hier, niet enkel om te luisteren maar ook om te praten. Ze blijft hier, niet enkel om geïntegreerd te worden maar ook om anderen te integreren in onze multiculturele realiteit.

Wij zijn hier en blijven hier. Het is te nemen of te nemen. Laten is geen optie.'

2

ze 'burgerpatrouilles' op, die (geweldloos) toezicht beginnen houden op het gedrag van de politie. De AEL is tegen 'gedwongen assimilatie', en eist het recht op de eigen culturele (Arabische) identiteit ten volle te kunnen ontplooiën. Ze willen erkenning van islamitische feesten, maar evengoed de oprichting van islamitische scholen, verzorgingshuizen en bureaus voor hulpverlening. Ze willen de Arabische eenheid wereldwijd en in België bevorderen: ze steunen de Palestijnse bevolking in de strijd tegen de staat Israël en het zionisme, en ze willen de democratie in de Arabische wereld promoten.

De AEL slaagt er snel in een vrij heterogene groep te mobiliseren: van allochtone jongeren die gefrustreerd zijn door de jarenlange achterstelling, tot overtuigde moslims die vooral aangetrokken worden door het offensief islamitisch imago van de AEL. De media én de publieke opinie geraken al snel erg verontrust.

De onrust ontploft in **november 2002**. Op 26 november doodde een 66-jarige Belg zijn 27-jarige buur, de leraar Mohammed Achrak. Diezelfde avond gaat het nieuws als een lopend vuurtje rond, en tegen de avond verzamelen zich een grote groep allochtone jongeren die spreken van een 'racistische moord'. Ze beginnen een optocht, die op de Turnhoutsebaan tot stilstand wordt gebracht door een opgetrommelde politiemacht. Op dat moment voegt Dyab Abou Jahjah zich bij hen. De media berichten dadelijk dat hij de jongeren heeft opgehitst, en tonen vooral beelden van een heftige discussie tussen Abou Jahjah en Luc Lamine, de korpschef van de politie. Op 28 november houdt premier Verhofstadt al een geëmotioneerde toespraak voor het parlement tegen Jahjah, en enkele uren later wordt Jahjah in Deurne aangehouden op verdenking van de vorming van een privé-militie. Hij wordt ook veroordeeld voor zijn betrokkenheid bij de rellen.

In 2002 wordt Jahjah en 10 andere leden van de AEL evenwel vrijgesproken voor de verdenking van vorming van een privé-militie. In december 2007 worden Jahjah en zijn collega Ahmed Azzuz veroordeeld tot één jaar cel en een boete voor hun betrokkenheid bij de rellen, maar ze gaan in beroep. In mei 2008 wordt het proces hervat. Korpschef Luc Lamine houdt een opvallend pleidooi ten gunste van Jahjah. Hij zegt dat – nadat de camera's wegdraaiden – Jahjah net moeide deed om de gemoederen te bedaren, en dat hij akkoord was de betoging om te leiden naar een moskee. Van de aantijgingen in de media (tegenwerking van politiewerk, omkoping van jongeren met gsm's, antisemitische agitatie, illegaal wapenbezit, financiering met bloeddiamanten, bezit van kinderporno, oprichten van een privé-militie,...) blijft niets overeind. Er worden ernstige vragen gesteld bij de rol van de media in de hele hetze, én de scheiding der machten (Verhofstadt en minister Binnenlandse Zaken Duquesne die Jahjah schuldig achtten en arresteerden nog vooraleer er een onderzoek opgestart was). Het proces werd verder gezet in september 2008, waar Abu Jahjah en Ahmed Azzuz werden vrijgesproken van elke verantwoordelijkheid in de rellen en alle hen te laste gelegde feiten.

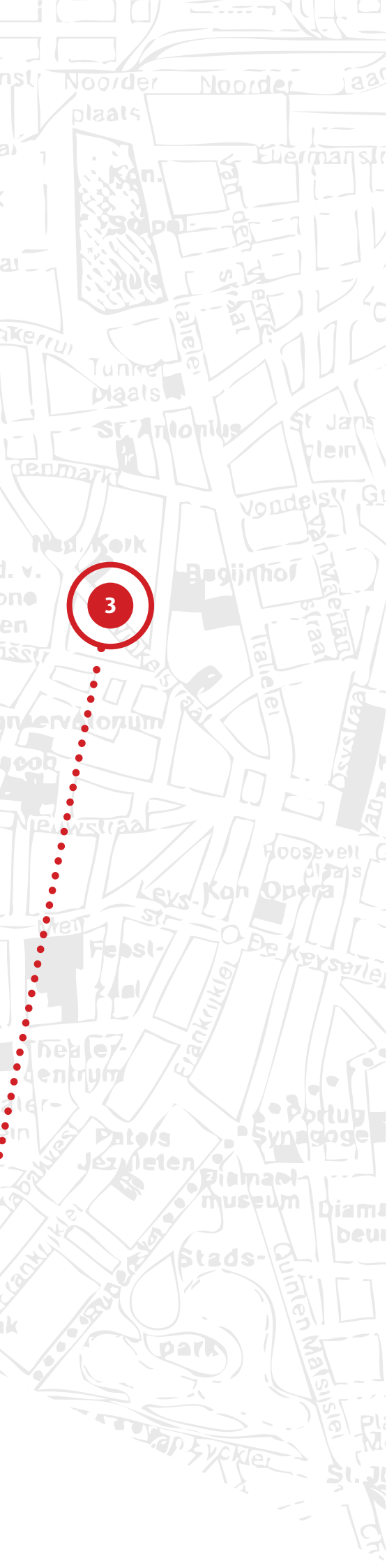
Tijdens het proces in 2008 roeren een paar allochtone intellectuelen zich hevig in de media. Ze nemen het op voor Jahjah, en stellen dat hij onterecht gediaboliseerd werd door media en beleid omdat hij de vinger op de wonde wist te leggen én een radicale allochtone beweging aan het organiseren was die bedreigend werd voor het blank establishment. Die vaststellingen ten spijt lijkt het beleid de AEL wel klein gekregen te hebben: Jahjah trok terug naar Libanon, en de beweging verloor veel van haar kracht.

Reactie van de 'autochtonen'...

Waar de allochtonen zich vanaf 2000 steeds kritischer zullen uitlaten over de racistische autochtonen en het falend migratiebeleid, zal ook bij de publieke opinie van autochtonen de verzuring groeien. Die verzuring krijgt een sterke boost, wanneer op **11 september 2001** twee gekaapte vliegtuigen zich in de New Yorkse WTC-torens boren, en ook het Pentagon getroffen wordt.

Het fundamentalistische moslimnetwerk Al Qaida wordt verantwoordelijk gesteld voor de aanslag, en al snel volgt een oorlog tegen het Taliban-regime in Afghanistan, die onderdak zouden bieden aan Osama Bin Laden, het brein achter Al Qaida. De VS starten een oorlog tegen de 'as van het kwaad'. In steeds heviger propagandacampagnes worden moslims gelijk gesteld met terroristen, worden 'onwillige' landen als Iran, Syrië, Irak,... meteen óók bolwerken van moslimfundamentalisme en dus ook potentieel een bedreiging voor de wereldvrede, wordt het een 'heilige oorlog' van de christelijke traditie tegen de barbaarse moslims. Na de val van het communisme in 1989, creëert het Westen zo al snel een nieuw collectief vijandsbeeld: de barbaarse communisten zijn verslagen, maar nu zijn het 'die achterlijke moslims' die onze vrijheid komen bedreigen.

De moslimhaat zou ook naar Europa overslagen. In Nederland maakte **Pim Fortuyn** furore, met zijn scherpe uitspraken (in 2001 binnen de partij Leefbaar Nederland, in 2002 met een eigen partij Lijst Pim Fortuyn). In veel gemediatiseerde debatten noemde hij de islam een 'achterlijke cultuur', wees hij moskeeën aan als broeihaarden van moslimterrorisme 'waar martelaars worden gefokt', en was Nederland wat hem betrof vol en moest er geen enkele asielzoeker meer bijkomen. Ook **Jan Peter Balkenende**, voorman van de grootste oppositiepartij CDA, noemde de multiculturele samenleving niet nastrevenswaardig omdat

er steeds 'groepen zijn die de basiswaarden van die samenleving en cultuur onvoldoende kennen en eigen gemaakt hebben'.

De moslimhaat werd nog aangewakkerd door enkele terroristische aanslagen, vaak een vervolg op of geïnspireerd op het fundamentalisme van 11/9. Op 11 maart 2004 trof een bomexplosie vier treinen in **Madrid**, wat het leven kostte aan 191 mensen en 1400 gewonden maakte. De aanslag werd gelinkt aan al Qaeda. Op 2 november 2004 werd de Nederlandse regisseur **Theo Van Gogh** vermoord door de moslimfundamentalist Mohammed Bouyeri. Reden hiervoor was Van Gogh's film 'Submission', die hij samen met de Somalisch-Nederlandse politica Ayaan Hirsi Ali had gemaakt. De film, die vertelt over de onderdrukking van de vrouw bij traditionele moslims, was een aantal fundamentalisten duidelijk in het verkeerde keelgat geschoten. De moordenaar liet, op het dode lichaam van Van Gogh, ook een dreigbrief aan het adres van Hirsi Ali achter, waarna deze voor een tijd moest onderduiken. Het publiceren van een reeks cartoons rond Mohammed in een Deens dagblad, in september 2005, zet heel wat kwaad bloed bij moslims wereldwijd en drijft de polarisering verder.

De moorden en aanslagen hadden voor gevolg dat meer mensen zich tegen moslims begonnen te keren, én dat moslims en terroristen op één hoop werden gegooid. Het aantal racistische aanslagen en conflicten nam in heel Europa hand over hand toe. Er werd gesproken van een ware 'islamofobie'. Het wantrouwen tegen de vreemdeling in het algemeen wordt aangewakkerd, ook in het beleid. OCMW Antwerpen installeert in september 2005 zelfs een 'kliklijn', waar maatschappelijk assistenten 'verdachte asielzoekers' kunnen aangeven die gevaarlijk veel naar Afghanistan en Pakistan afreizen.

Door de gigantische golf 'moslimhaat' zal de Belgische burger enkel nog meer verkrampen. Het signaal van de alloctonen – dat er echt iets structureel mis loopt en dat ze hun achterstelling niet blijven pikken – verdwijnt in de massahysterie. De jongeren die, in het kielzog van AEL, beginnen te rellen in 2002, worden niet gezien als een gevolg van een structureel achterstellingsprobleem, maar als het probleem zélf. De radicalisering onder de jongeren wordt vertaald als gevaarlijk terrorisme, waar geen dialoog mee moet gezocht worden maar die vooral hard moet bestreden worden. De jongeren worden zo de zondebok van hun eigen problemen, en een echte oplossing van die problemen is steeds minder bespreekbaar.

De scherpe strijd tussen 'moslims' en 'de Vlaamse samenleving' lijkt nog steeds niet beslecht. In 2009 vond bijna de helft van de Vlamingen nog dat de islam niets kon bijdragen aan de Europese cultuur, en dat islamitische waarden zelfs een bedreiging zijn.

Bronnen:

- De Witte L., (23/4/2008), *De wankele bewijzen tegen Abou Jahjah*, in Knack, p 30
- Blommaert J., Martens A., (1999), *Van Blok tot Bouwsteen*, EPO, Berchem
- Cakar R., (2002), Kafka in Vlaanderen, in Het failliet van de integratie?, Acco, Leuven
- Talhaoui M., (2002), *Naar een actieve migrantenbewustwording*, in Het failliet van de integratie?, Acco, Leuven
- Fraih T., (2002), *Dimensies van minorisering en ongelijkheid bij het minderhedenbeleid*, in Het failliet van de integratie?, Acco, Leuven
- Van den Broeck B., (2002), Het failliet van de integratie? Het multiculturalismedebat in Vlaanderen, in Het failliet van de integratie?, Acco, Leuven
- Loobuyck P. (2004), *De 'herpositionering' van het migratie- en migrantendebat*, Samenleving en politiek, 11, 21-29